

maakt ruimte voor onderwijs

MODULEHANDLEIDING LEZEN 3F

Inleiding	2
Doelgroep	2
Rubriekenoverzicht	3
De rubrieken toegelicht	5
Rubriek A: Oriënteren, citeren en formuleren	5
Rubriek B: Onderwerp, hoofdvraag, hoofdgedachte	5
Rubriek C: Tekstsoort en schrijfdoel	5
Rubriek D: Signalen en verbanden	5
Rubriek E: Functies van tekstdelen	6
Rubriek F: Standpunten en argumenten	6
Rubriek G: Structuren van argumentatie	6
Rubriek H: Argumentatiefouten	6
Rubriek I: Beoordelen van argumentatie	7
Rubriek J: Samenvatten	7
Achtergrondinformatie	8

Inleiding

Numo is een online leermiddel waarmee leerlingen de basisvaardigheden van Nederlands, rekenen/wiskunde, Engels en Duits adaptief kunnen oefenen tot ze het beoogde niveau hebben bereikt.

Adaptief betekent dat het programma zich automatisch aanpast aan het oefengedrag van leerlingen. Is een leerling goed in een vaardigheid, dan gaat hij er met sprongen doorheen. Bij onderdelen waarmee hij moeite heeft, staat het programma langer stil. De leerling krijgt dan extra oefeningen en meer feedback.

Numo kan teruggrijpen op oefenstof van groep 6 van de basisschool. Een leerling die uitblinkt in een vaardigheid, kan doorgaan met oefenen tot 3F- of zelfs 4F-niveau. Dat is de grote kracht van adaptieve software!

Doordat leerlingen met Numo de basisvaardigheden eigen maken, heb jij als docent meer tijd voor andere dingen, zoals individuele begeleiding, thema-opdrachten, interactieve werkvormen in de klas, oefenen met schrijfvaardigheid, projecten rondom rekenen, debatteren en literatuur.

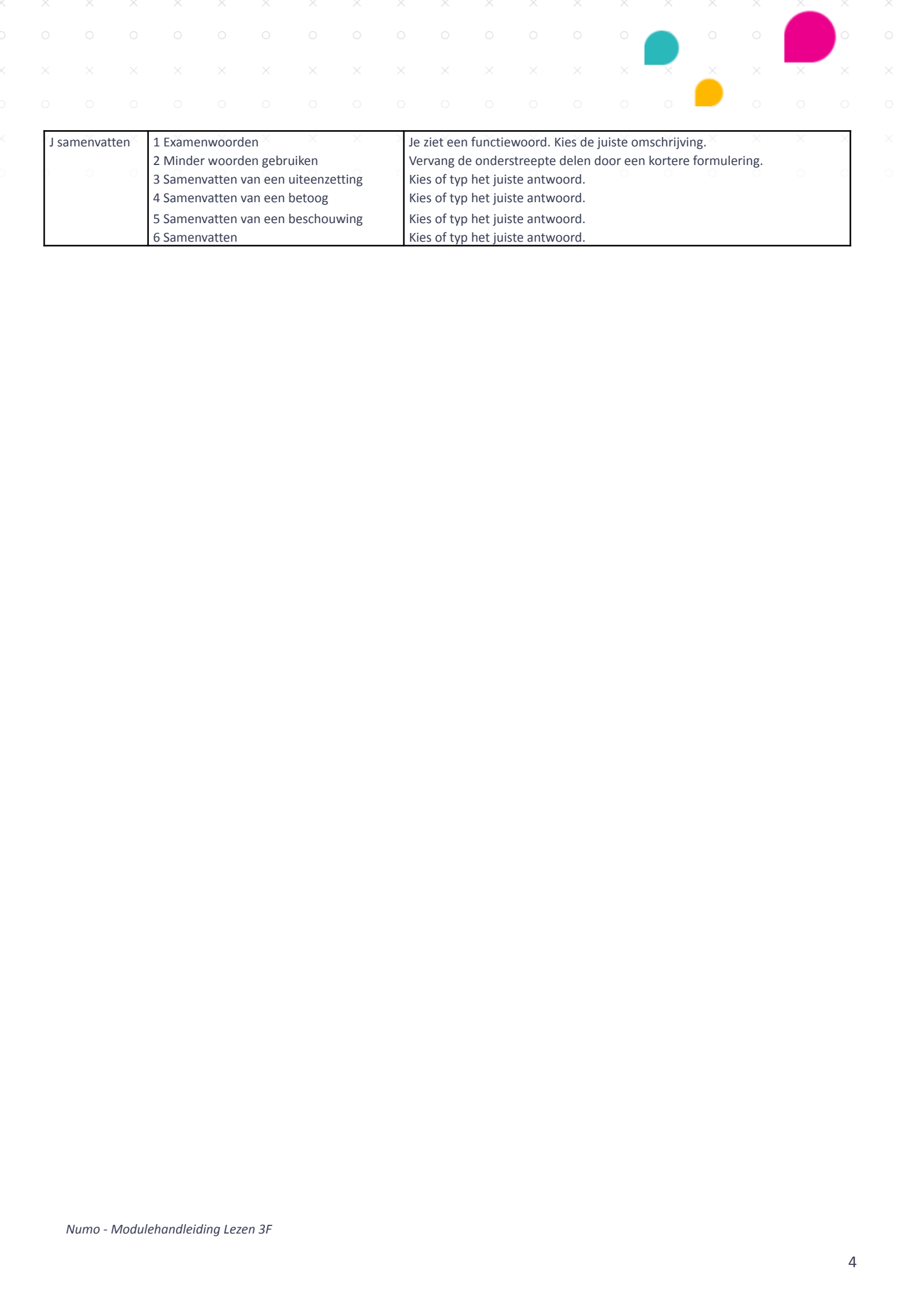
Doelgroep

Lezen 3F is vooral bedoeld voor leerlingen aan het eind van de havo-opleiding en in de klassen 4 en 5 van het vwo. Snelle leerlingen kunnen vanzelfsprekend al eerder met het programma gaan werken en in 6-vwo kan het ook remediërend gebruikt worden. Het programma kan gebruikt worden als actieve voorbereiding op het examen Tekstbegrip in havo en vwo. Lezen 3F is door de diagnostische aanpak en de individuele feedback bijzonder geschikt voor groepen waarin niveauverschillen bestaan op het gebied van begrijpend lezen.

Rubriekenoverzicht

Rubriek	Oefening	Omschrijving van de activiteit
Sprongtoetsen	1 Rubriek A t/m E 2 Rubriek F t/m J	
A oriënteren, citeren, formuleren	1 Inleiding 2 Omgaan met examenteksten 3 Oriënteren 4 Citaten en citeren 5 Zeg in eigen woorden 6 Oriënteren, citeren, formuleren	Welk woord past op de open plaats? Wijs dat aan. Wis de streepjes en typ een cijfer. Kies of typ het juiste antwoord. Kies of typ het juiste antwoord. Lees de vraag, lees de antwoorden en kies het goede antwoord. Kies of typ het juiste antwoord.
B onderwerp, hoofdvraag, hoofdgedachte	1 Inleidingen 2 Speuren naar kernzinnen 3 Deelonderwerpen 4 Onderwerp, hoofdvraag, hoofdgedachte 5 De theorie 6 Onderwerp en hoofdgedachte	Kies of typ het juiste antwoord. Lees de vraag, lees de antwoorden en kies het goede antwoord. Lees de vraag, lees de antwoorden en kies het goede antwoord. Lees de vraag, lees de antwoorden en kies het goede antwoord. Welk woord past op de open plaats? Kies dat woord. Lees de vraag, lees de antwoorden en kies het goede antwoord.
C tekstsoort en schrijfdoel	1 Drie tekstsoorten 2 Hoofdgedachte en tekstsoort 3 Het doel van de schrijver 4 De theorie 5 Tekstsoort en schrijfdoel	Typ de naam van de tekstsoort waar het hier om gaat. Lees de vraag, lees de antwoorden en kies het goede antwoord. Lees de vraag, lees de antwoorden en kies het goede antwoord. Welk woord past op de open plaats? Kies dat woord. Lees de vraag, lees de antwoorden en kies het goede antwoord.
D signalen en verbanden	1 Bekende signaalwoorden 2 Signaalwoorden plaatsen 3 Signaal en verband 4 Verbanden in fragmenten 5 Verbanden in een tekst	Je ziet een reeks signaalwoorden. Waar zijn die een signaal van? Kies het juiste verband. Welk woord past op de open plaats? Wijs dat aan. Kies of typ het juiste antwoord. Kies of typ het juiste antwoord. Kies of typ het juiste antwoord.
E functie van tekstdelen	1 Omschrijving en functiewoord 2 Functies in korte teksten 3 De theorie 4 Functies in een lange tekst	Je ziet een functiewoord. Kies de juiste omschrijving. Lees de vraag, lees de antwoorden en kies het goede antwoord. Welk woord past op de open plaats? Kies dat woord. Lees de vraag, lees de antwoorden en kies het goede antwoord.
F standpunten en argumenten	1 Korte argumentaties 2 De vorm van standpunt en argument 3 Soorten argumenten 4 Argumentatie in korte teksten 5 De theorie 6 Onderdelen van argumentatie	In welke zin staat het standpunt en in welke zin het argument? Kies of typ het juiste antwoord. Lees de vraag, lees de antwoorden en kies het goede antwoord. Kies of typ het juiste antwoord. Welk woord past op de open plaats? Kies dat woord. Kies of typ het juiste antwoord.
G structuren van argumentatie	1 Argumentatiestructuren 2 Onderwerp, standpunt, argumentatie 3 Structuur in langere tekst 4 Argumentatie in informatieve tekst 5 Argumentatie in langere tekst	Lees de vraag, lees de antwoorden en kies het goede antwoord. Kies of typ het juiste antwoord. Lees de vraag, lees de antwoorden en kies het goede antwoord. Kies of typ het juiste antwoord. Lees de vraag, lees de antwoorden en kies het goede antwoord.
H argumentatiefouten	1 Drogredenen en argumentatieschema's 2 Drogredenen en discussieregels 3 Geldige en ongeldige redeneringen 4 De theorie 5 Fouten bij argumenteren	Lees de vraag, lees de antwoorden en kies het goede antwoord. Lees de vraag, lees de antwoorden en kies het goede antwoord. Lees de vraag, lees de antwoorden en kies het goede antwoord. Welk woord past op de open plaats? Kies dat woord. Lees de vraag, lees de antwoorden en kies het goede antwoord.
I beoordelen van argumentatie	1 Argumenteren over beleid 2 Beoordelen van korte teksten 3 Beoordelen van langere teksten 4 De theorie 5 Argumentatie beoordelen	Lees de vraag, lees de antwoorden en kies het goede antwoord. Kies of typ het juiste antwoord. Kies of typ het juiste antwoord. Welk woord past op de open plaats? Kies dat woord. Kies of typ het juiste antwoord.

J samenvatten	1 Examenwoorden 2 Minder woorden gebruiken 3 Samenvatten van een uiteenzetting 4 Samenvatten van een betoog 5 Samenvatten van een beschouwing 6 Samenvatten	Je ziet een functiewoord. Kies de juiste omschrijving. Vervang de onderstreepte delen door een kortere formulering. Kies of typ het juiste antwoord. Kies of typ het juiste antwoord. Kies of typ het juiste antwoord. Kies of typ het juiste antwoord.
---------------	--	--

De rubrieken toegelicht

In Lezen 3F wordt de kennis aangeleerd en worden de vaardigheden getraind die vereist zijn voor het behalen van het Meijerinkniveau 3F. Daarbij wordt gebruikgemaakt van teksten die Meijerink c.s. en SLO geschikt achten voor de leerlingen die toewerken naar dit niveau.

Lezen 3F bevat 2 sprongtoetsen. Het programma bestaat uit 53 - vaak variabele - oefeningen. Er zijn meer dan 300 teksten in gebruik. In totaal wordt in dit lesbestand geput uit ruim 1300 opgaven in acht verschillende oefenvormen.

Lezen 3F heeft 80 verschillende uitlegschermen. Bij elke oefening horen een of meer van deze schermen, waarin met behulp van beschrijvingen en voorbeelden de stof kort wordt uitgelegd. De uitlegschermen vormen altijd het begin van de oefening. Tijdens het oefenen kan de uitleg echter op elk gewenst moment opnieuw geraadpleegd worden.

De stof is ingedeeld in 9 inhoudelijke rubrieken:

- Oriënteren, citeren, formuleren (rubriek A)
- Onderwerp, hoofdvraag, hoofdgedachte (rubriek B)
- Tekstsoort en schrijfdoel (rubriek C)
- Signalen en verbanden (rubriek D)
- Functie van tekstdelen (rubriek E)
- Standpunten en argumenten (rubriek F)
- Structuren van argumentatie (rubriek G)
- Argumentatiefouten (rubriek H)
- Beoordelen van argumentatie (rubriek I)
- Samenvatten (rubriek J)

Hieronder wordt elk van deze rubrieken iets verder uitgewerkt.

Rubriek A: Oriënteren, citeren en formuleren

Deze eerste drie oefeningen van het programma gaat over de verschillende manieren waarop een lezer de tekst kan benaderen: alledaags, intensief of zoekend, en de vier doelen die een schrijver met een tekst kan hebben: informeren, overtuigen, overhalen/activeren en amuseren. Dan volgt een oefening over citeren en de manier waarop je een citaat uit een tekst moet inkorten en weergeven. Dan volgt een oefening over formuleren, met name het gebruik van eigen woorden daarbij. In oefening A6 komen alle onderdelen van de stof van deze rubriek nog een keer langs, op de manier waarop dat ook in de toets gebeurt, in deze oefening wel met feedback.

Rubriek B: Onderwerp, hoofdvraag, hoofdgedachte

Onderwerp en hoofdgedachte zijn bij het verkennen van de tekst in rubriek A al summier aan de orde geweest. In deze rubriek wordt verder geoefend met het herkennen van het onderwerp, niet alleen van de hele tekst, maar ook per alinea (deelonderwerp). Ook het vinden van aanwijzingen in de inleiding wordt hier verder uitgewerkt en het speuren naar kernzinnen. De laatste oefening gaat over het vinden van hoofdvraag en hoofdgedachte bij verschillende teksten. De oefening bestaat gedeeltelijk uit open vragen en gedeeltelijk uit meerkeuzevragen.

Rubriek C: Tekstsoort en schrijfdoel

Teksten kunnen op vele manieren worden ingedeeld. Je kunt kijken naar de soort tekst waar je mee te maken hebt of proberen uit te vinden wat de schrijver van je wil. In de eerste oefening van dit programma wordt geoefend met het afleiden van het schrijfdoel van de titel van een tekst. Vervolgens gaat de rubriek over hoofdgedachte en tekstsoort. Er worden globaal drie tekstsoorten onderscheiden: informatieve, beschouwende en betogende

teksten, maar niet altijd is dat onderscheid zo duidelijk. Zo zijn er bijvoorbeeld beschouwingen met uiteenzettende (informatieve) elementen en betogen met beschouwende elementen. Vrijwel alle rubrieken hebben een plaats-woord-oefening over de theorie van de rubriek. In rubriek C is dat oefening C4. In de laatste oefening komt de hele stof van de rubriek weer een keer langs, in veel gevallen met uitgebreide feedback.

Rubriek D: Signalen en verbanden

Rubriek D begint met een koppels-oefening waarin alle reeds eerder aangeleerde signaalwoorden nog eens langskomen. Het gaat om signaalwoorden die duiden op: conclusie, doel-middel, oorzaak-gevolg, opsomming, reden-verklaring-argument-motief, samenvatting, tegenstelling, tijdsvergelijking, voorbeeld-toelichting en voorwaarde. In D2 moeten in een tekst de juiste signaalwoorden geplaatst worden. En in de daarop volgende oefeningen moeten met behulp van de signaalwoorden verbanden binnen zinnen en in teksten worden aangeduid.

Rubriek E: Functies van tekstdelen

Taaluitingen en teksten hebben een functie. In rubriek E wordt gestart met drie speelse oefeningen waarmee het begrip 'functie' wordt uitgelegd, namelijk 'iets wat de schrijver doet'. Aan de orde komen de (termen voor) functies die ook in examens kunnen voorkomen: *aanbeveling, aanleiding, afweging, anekdote, argument, bewering/stelling, bewijsvoering, definitie, doelstelling, hypothese, introductie, karakterisering, relativisering/nuancering, onderbouwing, ontkrachting/weerlegging, oorzaak, opsomming, tegenstelling, tegenwerping, toelichting, toepassing, uitwerking, verklaring, voorbehoud, voorwaarde, vraagstelling*. In de volgende oefeningen wordt eerst met korte en dan met langere teksten geoefend. Van delen van die teksten moet aangegeven worden wat de functie ervan is.

Rubriek F: Standpunten en argumenten

Dit onderwerp is ook in Lezen 2F aan de orde geweest, maar hier gaan we echt de diepte in. In 2017 hebben enkele veranderingen plaatsgebonden in de manier waarop argumentatieve vaardigheden worden bevraagd in de centrale examens leesvaardigheid havo en vwo. Dat is het resultaat van de Syllabuscommissie Nederlands havo/vwo, in 2013 ingesteld door het College voor Toetsen en Examens, ingesteld naar aanleiding van zorgen van een aantal hoogleraren Nederlands over het centraal examen Nederlands. De syllabuscommissie kreeg de opdracht om het argumentatieve begrippenkader tegen het licht te houden en daar zo nodig wijzigingen in aan te brengen. In het examen van 2017 is voor het eerst met de nieuwe syllabi gewerkt. Voor een overzicht van wat er veranderd is en waarom, zie *Levende Talen Magazine 2016 - 6*.

In de eerste oefening van deze rubriek wordt de reeds behandelde stof herhaald aan de hand van argumentaties in korte teksten. De tweede oefening gaat over de vorm die standpunten en argumenten kunnen hebben, bijvoorbeeld bevel, advies, retorische vraag, ironie, en het herkennen van tegenargumenten en weerleggingen. Dan volgt een oefening over soorten argumenten in korte tekstjes, ook wel argumentatieschema's genoemd. Onderscheiden worden: argumentatie op basis van oorzaak en gevolg, op basis van kenmerk of eigenschap, op basis van voor- en nadelen, op basis van voorbeelden, op basis van vergelijking, op basis van autoriteit. Dan volgt een plaats-woord-oefening over de verschillende begrippen die bij argumentatie gebruikt worden, de theorie dus eigenlijk en in de laatste oefening komt alle stof terug en is ook aandacht voor het gegeven dat delen van een argumentatie weggelaten kunnen worden. In het nieuwe begrippenkader is geen sprake meer van objectieve en subjectieve argumenten, maar van informatieve en waarderende argumenten.

Rubriek G: Structuren van argumentatie

De syllabuscommissie van het College voor Toetsen en Examens heeft bepaald dat leerlingen op het examen slechts onderscheid hoeven te kunnen maken tussen enkelvoudige, nevenschikkende en onderschikkende argumentatie. In Lezen 3F wordt daarnaast ook stilgestaan bij afhankelijke en onafhankelijke argumenten. In de oefeningen verschijnen af en toe stroomschema's van argumentaties waaraan een of meer onderdelen ontbreken,

die ingevuld moeten worden. Ook tegenargument en weerlegging komen een aantal keren langs. Begonnen wordt met losse argumentaties (zie onder), vervolgens komen korte en verderop langere teksten langs die geanalyseerd moeten worden.

Rubriek H: Argumentatiefouten

In het nieuwe begrippenkader wordt een groot aantal drogredenen niet langer als zodanig behandeld of benoemd. In navolging daarvan onderscheidt Lezen 3F twee soorten argumentatiefouten: (1) een onjuist beroep op een argumentatieschema (oorzaak-gevolg-schema, kenmerken-eigenschapschema, vergelijkingsschema, voor-en nadelenschema en autoriteitsschema) en (2) de overtreding van een discussieregel (persoonlijke aanval, ontduiken van de bewijslast, cirkelredenering, vertekening van een standpunt, bespelen van het publiek). In de examens komen alleen deze argumentatiefouten aan de orde. In rubriek G wordt begonnen met een teksten waarin argumentatieschema's al dan niet fout zijn toegepast en dan volgt een aparte oefening over overtredingen van discussieregels. Dan volgt een oefening over de geldigheid van redeneringen. Gevolgd door twee oefeningen met teksten waar argumentaties in voorkomen.

Rubriek I: Beoordelen van argumentatie

In rubriek I komt alles over argumentatie nog een keer samen. Het gaat nu niet alleen om het analyseren van standpunten en argumenten en de argumentatiestructuur, maar ook om het beoordelen van dat alles. Bij het beoordelen van argumentatie moet een leerling kunnen vaststellen of deze aanvaardbaar is. Bij een aanvaardbare argumentatie (1) is elk argument afzonderlijk aanvaardbaar en relevant; (2) zijn de argumenten onderling consistent en spreken elkaar niet tegen; (3) zijn de argumenten samen voldoende als onderbouwing van het ingenomen standpunt; (4) is de redenering geldig. In dit rubriek een aparte oefening over argumenteren over beleid. Voor het beoordelen van zulke discussies geleden heldere regels.

Rubriek J: Samenvatten

Het laatste rubriek gaat over samenvatten. Voor een goede samenvatting heb je alle kennis en vaardigheden nodig die in voorgaande rubrieken aan de orde geweest zijn het herkennen van de tekstsoort, het herkennen van kernzinnen, het inkorten van zinnen, het onderscheiden van standpunten en argumenten en de structuur van een argumentatie. In een computerprogramma als Lezen 3F kunnen helaas geen hele samenvattingen geschreven worden, dat moet in de praktijk van de klas gebeuren. Er kunnen wel goede samenvattingen gekozen en geanalyseerd worden. De stof geeft aan waar een goede samenvatting over een bepaalde tekstsoort aan moet voldoen.

Een samenvatting moet meestal kort zijn. Daarom wordt in de eerste oefening aandacht besteed aan het 'besparen op woorden' door bijvoorbeeld werkwoordelijke uitdrukkingen en bijzinnen weg te laten. Dan volgen oefeningen in respectievelijk het samenvatten van een uiteenzetting, een betoog en een beschouwing. In de laatste oefening komt alle stof van deze rubriek weer langs.

Achtergrondinformatie

Achtergronden van Lezen 3F

Vanwege de zorg over het kennisniveau van taal en rekenen formeerde het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen een Expertgroep Doorlopende Leerlijnen Taal en Rekenen. Deze expertgroep (commissie Meijerink) kreeg als opdracht om te adviseren wat leerlingen op het gebied taal en rekenen moeten kennen en kunnen op verschillende momenten in hun onderwijs carrière. Het resultaat is beschreven in het rapport 'Over de drempels met taal en rekenen' (2008). In dit advies formuleert de Expertgroep:

- 'doorlopende leerlijnen' die ervoor zorgen dat het onderwijsresultaat van de ene sector naadloos aansluit op dat van de andere;
- 'referentieniveaus' met beschrijvingen van kennis en vaardigheden die leraren houvast bieden voor het bepalen, volgen en stimuleren van de ontwikkeling van leerlingen.

Het advies bestaat uit een hoofdrapport en voor zowel taal als rekenen een deelrapport. De rapporten zijn te downloaden vanaf de site van de Stichting Leerplanontwikkeling (www.slo.nl).

Drempels

Het rapport van de Expertgroep Meijerink geeft aan wat leerlingen op belangrijke momenten in hun schoolloopbaan moeten kennen en kunnen. Deze belangrijke momenten worden ook wel 'drempels' genoemd en behelzen de overgangen tussen basisonderwijs, vmbo, havo, mbo, vwo, hbo en universiteit. Als leerlingen deze drempels makkelijker kunnen nemen, hebben ze meer kans op een optimale schoolloopbaan. Om ze hierbij te helpen, heeft de Expertgroep beschrijvingen van vier niveaus geformuleerd: 1F, 2F, 3F en 4F. Deze niveaus beschrijven de kennis en vaardigheden die de leerlingen op de drempelmomenten moeten beheersen.

Niveau	Fundamentele kwaliteit	Drempel
1F	Eind primair onderwijs	Van po naar vo
2F	Eind vmbo	Van vo fase 1 naar vo fase 2 / van vmbo naar mbo
3F	Eind mbo-4 en havo	van vo en mbo naar hbo
4F	Eind vwo	van vo naar wo

Domeinen

In het rapport 'Over de drempels met taal' onderscheidt de Expertgroep vier domeinen: (1) mondelinge taalvaardigheid, (2) lezen, (3) schrijven en (4) taalbeschouwing (grammatica) en taalverzorging. Het referentiekader Nederlandse taal voor het domein begrippenlijst en taalverzorging op de basisschool is door de SLO uitgewerkt in een rapport Leerstoflijnen begrippenlijst en taalverzorging. Eveneens te downloaden vanaf de site van de SLO. De stof van Lezen 3F valt onder domein 2.

Begrijpend lezen volgens de commissie Meijerink

De Werkgroep Taal van de commissie Meijerink heeft een poging gedaan om de kennis en vaardigheden te omschrijven die nodig zijn voor begrijpend lezen op basis van de gebrekkige beschrijvingen in kerndoelen en eindtermen. Voor niveau 3F geldt het volgende:

Algemene omschrijving: Kan een grote variatie aan teksten over opleidingsgebonden, beroepsgebonden en maatschappelijke onderwerpen zelfstandig lezen. Leest met begrip voor geheel en details.

Tekstkenmerken: De teksten zijn relatief complex, maar hebben een duidelijke opbouw die tot uiting kan komen in het gebruik van kopjes. De informatiedichtheid kan hoog zijn.

Tekstsoorten: Informatieve teksten, zoals voorlichtingsmateriaal, brochures van instanties (met meer formeel taalgebruik), teksten uit (gebruikte) methodes, maar ook krantenberichten, bijsluiters van medicijnen, zakelijke correspondentie, ingewikkelde schema's en rapporten over het eigen werkterrein. Instructieve en betogende teksten, waaronder teksten uit de methodes, opiniërende artikelen, reclameteksten, en complexe instructies. Kan tekstsoorten benoemen. Kan de hoofdgedachte (in eigen woorden weergegeven). Begrijpt en herkent relaties als oorzaak-gevolg, middel-doel, opsomming e.d.. Maakt onderscheid tussen hoofd-, bijzaken, meningen en feiten.

Op alle niveaus moeten leerlingen aspecten van begrijpend lezen in enige mate beheersen. Naarmate de opleiding vordert dient sprake te zijn van een graduele toename in beheersing, een cumulatieve opbouw van de lesstof, en niet zozeer van het leren beheersen van steeds andere onderdelen. Taalverwerving en taalonderwijs verlopen als het ware in cirkels: het gaat vaak om dezelfde inhoud, maar met grotere complexiteit en er wordt een grotere mate van beheersing vereist. Daarnaast moeten leerlingen in het kader van het taalonderwijs en het onderwijs in Nederlands de beschikking krijgen over begrippen die het mogelijk maken om over taal te denken en te spreken.

De inhoud van Lezen 3F

De stof van Lezen 3F is op de eerste plaats gebaseerd op de examenbundel havo Nederlands van 2015/2016 en op de tweede plaats de inhoud van Lezen 2F. Wat dit betreft is sprake van een cumulatieve opbouw.

Een verschil met Lezen 2F is ook dat Lezen 3F meta-taliger is. De theorie over een onderwerp, ongeveer zoals weergegeven in de examenbundel, wordt na het oefenen op (deel)vaardigheden in de meeste rubrieken aan het eind nog eens op een rij gezet. Bovendien zijn er meer en langere teksten gebruikt in Lezen 3F. Er moet dus gewoon meer gelezen worden.

Het onderwerp Argumenteren is in Lezen 2F alleen globaal aan de orde geweest. In 2017 hebben enkele veranderingen plaatsgebonden in de manier waarop argumentatieve vaardigheden worden bevraagd in de centrale examens leesvaardigheid havo en vwo. Dat is het resultaat van de Syllabuscommissie Nederlands havo/vwo, in 2013 ingesteld door het College voor Toetsen en Examens, ingesteld naar aanleiding van zorgen van een aantal hoogleraren Nederlands over het centraal examen Nederlands. De syllabuscommissie kreeg de opdracht om het argumentatieve begrippenkader tegen het licht te houden en daar zo nodig wijzigingen in aan te brengen. In het examen van 2017 is voor het eerst met de nieuwe syllabi gewerkt. Voor een overzicht van wat er veranderd is, zie het schema op de volgende pagina en voor de uitwerking Levende Talen Magazine 2016 – 6 klik [hier](#).

	Tot en met examen 2016	Vanaf examen 2017
1. Terminologie	stelling-argument	standpunt-argument
2. Soorten argumenten	onderscheid in objectieve en subjectieve argumenten	onderscheid in feitelijke en waarderende argumenten
3. Argumentatiestructuur	stelling - argument - subargument	standpunt met enkelvoudige/onderschikkende / nevenschikkende argumentatie
4. Argumentatieschema's	vijf argumentatieschema's op basis van: oorzaak en gevolg; overeenkomst en vergelijking; voorbeelden; voor- en nadelen; kenmerk of eigenschap	- nauwkeuriger definiëring van argumentatieschema's - toegevoegd: argumentatieschema's op basis van autoriteit
5. Drogredenen	twee soorten drogredenen: vier op basis van argumentatieschema's en vijf op basis van overtreding van discussieregels	- nauwkeuriger definiëring van drogredenen - betere indeling in soorten drogredenen - parallelle met argumentatieschema's aangebracht
6. Aanvaardbaarheid	consistentie, controleerbaarheid	toegevoegd: betrouwbaarheid van bronnen, relevantie en toereikendheid van argumentatie

De veranderingen op een rij (Levende Talen Magazine, 2016-6)

Argumentatieschema op basis van		Drogredenen - onjuist beroep op een argumentatieschema
Oorzaak en gevolg	De schrijver of spreker wijst (a) op een of meer gevolgen om de waarschijnlijkheid van een oorzaak te onderbouwen of (b) op een of meer oorzaken om de waarschijnlijkheid van een gevolg te onderbouwen.	(a) De gevolgen kunnen een andere oorzaak hebben; (b) de oorzaken zijn niet voldoende voor het voorspelde gevolg; (c) er is geen aanvaardbaar causaal verband.
Vergelijking	De schrijver of spreker maakt een vergelijking tussen twee situaties; op basis van de ene situatie wordt onderbouwd wat in de andere situatie (on)waarschijnlijk of (on)gepast is.	Verkeerde vergelijking: de vergeleken situaties verschillen op relevante punten van elkaar.
Voorbeelden	De schrijver of spreker geeft voorbeelden van het optreden van een eigenschap of verschijnsel om een standpunt over het algemener voorkomen van die eigenschap of dat verschijnsel te onderbouwen.	Overhaaste generalisatie: het standpunt wordt beargumenteerd op basis van weinig en/of niet-representatieve voorbeelden.
Voor- en nadelen	De schrijver of spreker geeft voor- en/of nadelen van een voorgestelde actie of handeling om een punt over de (on)wenselijkheid ervan te onderbouwen.	Overdrijven van voor- en nadelen: de gevolgen van een handeling worden schromelijk overdreven.
Kenmerk of eigenschap	De schrijver of spreker geeft een of meer kenmerkende eigenschappen van een persoon, object of verschijnsel om een standpunt over een andere eigenschap te onderbouwen.	Andere relevante kenmerken of eigenschappen worden genegeerd.
Autoriteit	De schrijver of spreker beroept zich op een uitspraak van een deskundige en betrouwbare bron om een standpunt te onderbouwen.	Er wordt een beroep gedaan op een bron die ondeskundig is, belanghebbend is of zichzelf tegenspreekt.

Parallelle tussen argumentatieschema's en drogredenen (Levende Talen Magazine, 2016-6)